

HV_623 PAŘÍŽSKÁ ŠESTKA

5. téma: Medializace Les Six

Plán

- Tři Colletovy články
- Medializace skupiny

Deník Comoedia

- Vycházel v Paříži jako deník od: 1. října 1907 do 6. srpna 1914
1. října 1919 do 1. ledna 1937
- A jako týdeník od 21. června 1941 do 5. srpna 1944
- *Comoedia* založena Henri Desgrangem, zakladatelem Tour de France
- Deník se zabýval výhradně kulturním zpravodajstvím → dle některých *Comoedia* poskytuje nejucelenější obraz francouzské kulturní historie před Velkou válkou
- Svými články přispívali např. Guillaume Apollinaire, Jean Cocteau, později i Arthur Honegger či Jean-Paul Sartre
- Po osvobození Paříže spojenci v srpnu 1944 byly noviny vyšetřovány z možné kolaborace s Němci (neprokázáno)
- Jane Fulcher: „*Comoedia* byl plátek dychtivě nacionalistický a důrazně protiněmecký.“ (Composer as an Intellectual, s. 167.)

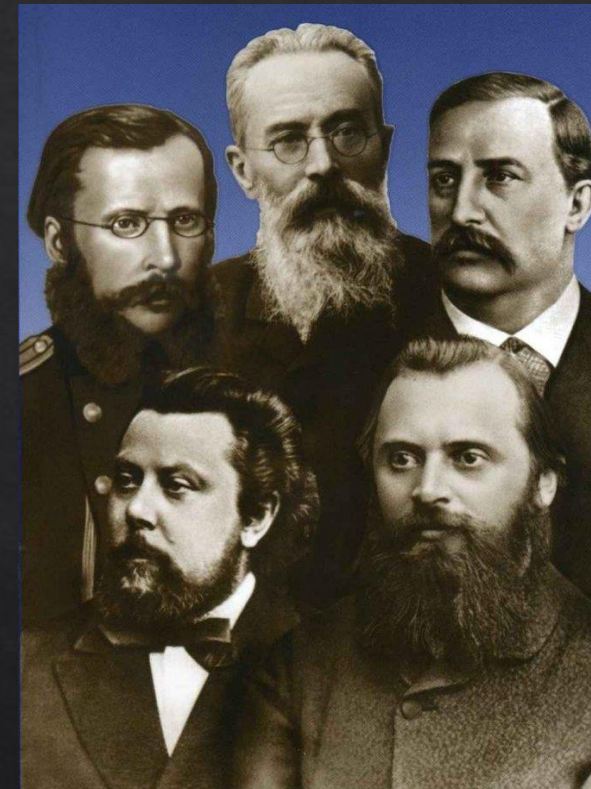
16. ledna 1920:

První článek Henri Colleta o Les Six

- První ucelená Colletova stať o Šestce nese název *Un livre de Rimsky et un livre de Cocteau – Les cinq Russes, les six Françaises, et Erik Satie* neboli *Kniha Rimského a kniha Cocteaua – pět Rusů, šest Francouzů a Erik Satie*
- Již v samotném názvu článku je šest Francouzů navždy spojeno s Cocteauem a Satiem
- A také samotným názvem vytvořil řetězec sahající od Les Six až do poslední třetiny 19. století, k pěti Rusům, tedy Mocné hrstce

Odbočka – proč zrovna Mocná hrstka?

- ◆ Mocná hrstka očima hudebního kritika Pierra Lasserra: *Je to skupina skladatelů, kteří zakořenili svůj styl a svou inspiraci v rodné zemi* → pravá národní skupina, ze které by si měli vzít Francouzi ponaučení
- ◆ Těchto *pět Rusů* však zaujalo pro svůj nenucený, ale zároveň energický národní charakter francouzskou pravici ještě před první světovou válkou (Jane Fulcher)
- ◆ Otevřené propojení Mocné Hrstky a Les Six mělo jasný cíl → ukázat, že i Francouzi mohou komponovat svou vlastní národní hudbu, která není bastardní

16. ledna 1920: První článek Henri Colleta o Les Six

- První ucelená Colletova stať o Šestce nese název *Un livre de Rimsky et un livre de Cocteau – Les cinq Russes, les six Françaises, et Erik Satie* neboli *Kniha Rimského a kniha Cocteaua – pět Rusů, šest Francouzů a Erik Satie*
- Již v samotném názvu článku je šest Francouzů navždy spojeno s Cocteauem a Satiem
- A také samotným názvem vytvořil řetězec sahající od Les Six až do poslední třetiny 19. století, k pěti Rusům, tedy Mocné hrstce
- Collet kromě analogie M.H. – P6 vytvořil i analogii literární → *Kronika mého života Rimského-Korsakova & Kohout a Harlekýn Jeana Cocteaua*
- Obě knihy totiž Collet povyšuje na manifesty obou skupin

Obsah prvního článku

- Juxtaponování Korsakova a Cocteaua v samotném úvodu textu:

„Hudba, kterou chci já, musí být francouzská, z Francie“ (Jean Cocteau) **XX** „Veškerá hudba, kterou považujeme za univerzální, je stejnou měrou také hudbou národní: hudba Beethovena je německá, ta Berliozova zase francouzská a ta Meyerbeerova?“ (Rimskij-Korsakov)

- Collet: Obě tyto knihy jsou tou nejlepší výukou pro všechny a měly by být na stolech všech francouzských hudebníků. Žádná konzervatoř – ačkoliv vedená Gabrielem Faurém – by nikdy nikoho nepovzbudila tak, jako nezbytnost vlastní rasy a povinnost sjednotit se

→ Je tedy dle Colleta nacionalismus důležitější než samotné vzdělání?

- Collet: *Neoddělitelní* členové Šestky pochopili Satieho ponaučení a následovali čistá pravidla Jeana Cocteaua, když se rozhodli navrátit se k jednoduchosti a tím i oživit francouzskou hudbu

Album des Six v článku

- Ačkoliv Collet *Album* ve svém textu zmiňuje, nechává o něm *hovořit* „teoretika skupiny“ Cocteaua:

Cocteau oceňuje především „*odlišné povahy jednotlivých autorů, jež však existují vedle sebe, aniž by si ubližovaly, ale zároveň také odpovídají společným snahám o naše umění.*“

- Colletův článek z **pátku 16. ledna 1920** měl tedy – krom jiného – také za úkol zpropagovat *Album des Six*

→ to bylo shodou všech náhod nakonec vydáno v *Éditions de la Sirène* (tedy v nakladatelství Cendrarse a Cocteaua, kde byl vydán i *Kohout a Harlekýn*) v **pátek 16. ledna 1920**, tedy ve stejný den jako Colletův článek

- Náhoda? Nyní je pochopitelné, proč Collet na schůzce u Milhauda 8. ledna obdržel dosud nevydané *Album* – reklama

- Dále Collet srovnává kvality Mocné hrstky a Pařížské šestky:
- „*Pět Rusů postrádalo inspiraci, jakou disponuje Šestka (...).*“
- „*jaké otálení, jaké nejistoty a jaké chyby předcházely vzniku Mocné hrstky; nic podobného bychom nenalezli v předvečer jednoznačného triumfu francouzské Šestky, jejíž vznik byl tak skvěle připraven Jeanem Cocteauem. Jejich vědomosti a osobní talent udělaly zbytek.*“
- Collet dále píše, že skupina je podobna seskupení Balakireva, s jediným rozdílem, že Mocná hrstka sestávala ze skladatelů bez hudebního vzdělání, zatímco Šestka je tvořena pouze autentickými muzikanty, kteří si díky tomuto faktu a velké smělosti mohou dovolit vytvořit zcela jedinečná díla
- Otázkou zůstává, zdali měl Collet ponětí o Poulencovi, jehož životní osud je paradoxně téměř totožný s osudy členů Hrstky: vystudoval obchodní akademii a poté působil v armádě, aniž by kdy získal důkladné hudební vzdělání
- Poulenc – stejně jako Rusové – tedy erudovaným muzikantem vůbec nebyl a základy kompozice obdržel až mezi lety 1921–1925 (tedy až po rozpadu Šestky!) v soukromých lekcích u Charlese Koechlina → to na jednu stranu svědčí o Poulencově mimořádném nadání, na stranu druhou to vylučuje Colletovo tvrzení

V závěru prvního článku

- Collet inzeruje pokračování v podobě dalšího textu, který přijde za týden, ve kterém hodlá pojednávat o nyní již nepochybně významné hudební produkci Šestky
- Collet: *„Ale předem musíme říci, že Šestka ,utekla před Německem‘, jak Jean Cocteau správně říká, stejně tak i před ,debussystem‘ pod osvíceným vlivem Erika Satieho.*
- Případ debussysmu Collet ještě nakousne: *„Víme, že Případ Maurice Ravela je velmi nestandardní a nemůžeme říci, že by komponoval ,francouzskou hudbu z Francie‘ kterou požaduje Cocteau a kterou nalézáme například u Gabriela Faurého. Ale Gabriel Fauré již patří do předešlé generace.“*
- Co Collet v závěru textu sděluje:
 - 1) Ačkoliv Fauré komponuje francouzskou hudbu, je to již hudba zastaralá?
 - 2) Ačkoliv je Ravel Francouz, jeho hudba není francouzská?

Reakce na článek

- Cocteau poslal Colletovi děkovný dopis:

„Můj drahý Collete, Vaším článkem jsem hluboce dojat. Někteří šílí, jiní se radují. Děkuji Vám jménem všech ostatních i jménem svým. Pokud dlouho mlátíte hlavou do zdi, nakonec dostanete to, co chcete.“

- A Cocteau *mlátil hlavou do zdi* opravdu dlouho

23. ledna 1920

Druhý článek Henri Colleta o Les Six

- Jestliže titulek prvního článku vytváří analogii s hrstkou, v titulku druhého článku přímo vytváří skupina šesti Francouzů:
- „*Les ‚SIX‘ Français: Darius Milhaud, Louis Durey, Georges Auric, Arthur Honegger, Francis Poulenc et Germaine Tailleferre*“
- Přičemž z titulku odkazuje čtenáře na poznámku pod čarou, kde uvádí, u jakých autorů jsou vydávána díla jednotlivých členů („*Honeggerova díla jsou nepublikovaná!*“) → (ne)nápadná reklama
- V úvodním odstavci Collet rekapituluje předešlý text a poprvé vedle sebe pokládá jméno Cocteaua, Satieho a zcela poprvé používá termínu *groupe des Six*
- Collet: „*Tvorba těchto mladých umělců je již značná. Jejich nenucenost je patrně tím, co děsí jejich staré předchůdce, přičemž ti nejslavnější říkají: ‚Skládat jeden kvartet týdně je vtip.‘ Ale tím vtipem je hlavně pán, který toto prohlásil, protože nikdo ze ‚Šestky‘, pokud vím, nekomponuje jeden kvartet za týden. Nejplodnější člen je také tím nejstarším a ten zkomponoval čtyři kvartety za deset let.*“
- Zcela bezesporu odkazuje k Milhaudovi, který nepochybně byl nejplodnějším členem skupiny
- Kterého autora nebo autory ze starší generace nazývá *vtipem* není patrné, pravděpodobně však Saint-Saëns, který se o skupině a jejích členech již po nějaký čas vyjadřoval dost nevybíravě

- Collet dále pokračuje obhajobou Milhauda vytvořením paralely s 16. stoletím:
- „*Podívejte se na katalog děl Josquina, di Lassa, Vittoria a Palestriny. Nebo se zamyslete nad tvorbou Lope de Vegy: 1 800 her a dvacet milionů veršů! ... Oni mi odvědí: ‚a co z toho zbylo?‘ A my jim řekneme: ‚všechno‘. Skladby Josquina, di Lassa, Vittoria a Palestriny, která vydal Expert, Pedrell, Witt a Haberl, přežívají v plném rozsahu a edice Lopeho ve španělské Akademii neukazují žádnou slabost v jeho impozantní práci dramatika.*“
- → rychlá a plodná produkce Šestky a Milhauda neznamena sníženou kvalitu, stejně jako například v portfoliích mistrů vrcholné a pozdní renesance a raného baroka

Že si Collet vybral de Vegu, Victoria a Pedrella není náhoda = Španělsko byla jeho celoživotní láska, u Pedrella studoval a r. 1920 působil v Paříži jako mluvčí pro španělskou hudbu (mediteranizace?)

- Collet dále vyjmenovává již zkomponovaná díla členů P6: „*V plodnosti skupiny je vidět obdivuhodný důkaz hudebního zdraví a inspirace, což je značný rozdíl od bolestných a křečovitých pokusů některých bezradných skladatelů.*“
- Colletova slova se v tomto druhém článku značně stírají s vyjadřováním Jeana Cocteaua → píše se např. o plánovaném koncertu skupiny, který bude věnován „*pouze jejich básníkovi*“
- Vliv *Kohouta a Harlekýna* lze objevit, když Collet/Cocteau pojednává o estetice skupiny:

Zde zmiňuje komplikovanost polytonality, díky které Les Six našla jednoduchost, ale také hovoří o zužitkování předchozího vývoje hudby, kdy seskupení neignoruje přínosy posledních padesáti let, od Wagnera po Stravinského přes Strausse a Schönberga, Debussyho a Ravela

- Collet/Cocteau píše, že jsou všichni zmínění autoři v porovnání s P6 přežiti a skupina si z nich bere pouze to nejlepší
- Zajímavé je, že kolem r. 1920 byli Stravinskij i Schönberg minimálně pro Milhauda a Poulenca jedněmi z největších inspirací

- Collet pak opět nechává hovořit *básnická skupiny*, který čtenářům prozrazuje, že v dílech Šestky nemůže být nalezen formální vývoj:
- „*Pokud jste studovali ,cyklickou sonátu v ‘Učebnici kompozice‘ od Vincenta d’Indyho, neměli byste v žádném případě otevírat ,Sonátu pro čtyři ruce‘ od Francise Poulenca, ale ani jeho ,Sonátu pro dva klarinety‘. To byste se zděsili.*“
- Collet s následně obrací k důležitosti melodie (stejně jako Cocteau v *Kohoutovi*): „*Melodie konečně unikla ze spárů staré psalmodie, jejíž deklamace nekorespondovala s čistou francouzskou prozódii. Šestka zná svůj jazyk!*“
- Jak zná Šestka svůj jazyk?
 - 1) Zná ho ve spojitosti se zhudebňováním francouzských textů, kdy její členové kladou důraz na francouzskou prozódii?
 - 2) Znají jazyk pouze proto, že jsou Francouzi, tedy národní skladatelé?

Medailonky členů P6

- Collet představuje krátké jednotlivých členů:
- u Poulenca vyzdvihuje melodiku a rafinovaná ostinata a návrat do krásného 16. století (vzpomeňme, že v červenci 1919 Cocteau u Poulenca našel návrat k Haydnovi a Scarlattimu, zvláštní)
- u Tailleferre vynáší ženskou koketerii, ale i upřímnost a bohatou harmonii,
- Honeggera zase chválí instrumentaci jeho děl a lituje, že je nemůže analyzovat
- Honeggera a Dureye dokonce označuje za nejdůmyslnější členy skupiny
- Colletův popis Dureye je velmi podobný tomu, který použil Cocteau v červenci 1919, kdy Collet přímo píše, že Durey je ze Šestky nejosamělejší, přičemž jeho styl je údajně čistým psaním, které pochází od skutečného mistra → to ještě nikdo nezjistil, že se Durey jako jediný člen P6 projeví jako nejméně obratný autor
- Aurica chválí za melodiku a za mistrnost baletu *Chandelles Romaines*, ve kterém údajně navazuje na *Parádu*
- Aurica dále porovnává se Stravinským, jehož um však v porovnání s Auricem – po vzoru Cocteauových názorů – degraduje: „*Stravinskij je vždy primitivní a barokní, Auric ho převyšuje, protože je organizovaný. Jeho hudba řekne vše a nenechá nás snít.*“
- O Milhaudovi pak Collet píše, že se vrátil z Brazílie se skvělým zavazadlem (*formidable baggage*) a stejně jako u Poulenca a Aurica, chválí jeho melodie, díky kterým je „*bolševismus srozumitelný*“. → bolševismem má na mysli Milhaudovo levicové smýšlení, které ho o pár let později dostane na turné po SSSR
- Collet: „*Milhaudova hudba je hudbou proroka a také hudbou muzikanta překvapivé rozmanitosti.*“

- „Quasi budovatelský“ závěr článku: *„Šestka vstoupila do země neomezených možností. Budoucnost patří jim, pokud stále budou hledět kupředu a vědět, jak zůstat spojeni svým přátelstvím, které je založeno na vzájemném výzkumu a plodné soutěživosti.“*
- Psal druhý článek o P6 více Collet nebo Cocteau?
- Tento druhý text se jeví jako důležitější → nejen se v něm poprvé objevuje pojmenování *groupe des Six*, ale také celkem podrobně představuje jejich členy a obhájí jejich vydatnou kompoziční produkci a estetiku

30. ledna 1920

Třetí článek Henri Colleta o Les Six

- Třetí článek není primárně věnovaný Šestce jako předešlé dva
- Collet zde totiž o Les Six hovoří již v kontextu s francouzskou hudbou:
- *„Rád bych vám ukázal, jak byla vytvořena velkolepá Francouzská Škola, která začíná u ctihodného Saint-Saënsa a končí u smělé Šestky, skupiny Cocteaua, jak se vyvíjela přes Faurého, d'Indyho, Debussyho, Ravela, Florenta Schmitta, Rogera-Ducasse, Erika Satieho. Ti všichni jsou vůdci.“*
- Díky Colletovi je Šestka v tomto posledním článku tedy již součástí *velkolepé francouzské školy*
- V průběhu tří týdnů se tedy Šestka stala právoplatným členem francouzského hudebního diskurzu

Shrnutí

- V prvním článku Collet obeznámil své čtenáře s existencí šesti skladatelů shromážděných kolem Cocteaua a Satieho, kteří – stejně jako autoři Mocné hrstky – komponují *národní* hudbu
- Ve druhém článku bylo vůbec poprvé těchto šest autorů a jejich estetika blíže představeno veřejnosti společně s chytlavým názvem skupiny – *Groupe des Six*
- Ve třetím článku je již P6 součástí *Velkolepé francouzské školy*, kde je zařazena po bok velikánů francouzské hudby
- → Aniž by tedy skupina nebo její členové nějakým zásadnějším způsobem stihli prokázat své kvality, dostávají se na úroveň Debussyho, Saint-Saënsa či Faurého, ba je dle Colleta/Cocteaua v lecčem i překonávají
- Když se články v *Comoedii* objevily, Šestka předstírala ohromné překvapení a Satie byl nadmíru potěšen
- Milhaud: „*Bylo to vůbec poprvé, co kdy o naší skupině někdo napsal seriózní, erudovaný a tak hezký článek.*“ → takové tvrzení se poměrně vylučuje s tím, že „*byl členem Šestky ať chtěl nebo ne*“
- Poulenc s vyjádřením díky Colletovi poslal i některá svá díla včetně děl Aurica, Tailleferre a Dureye
- V „oficiálním“ poděkování za Colletovy články se každý člen Les Six chopil pera a vznikl kolektivní děkovný dopis; Cocteau oslovil kritika jménem svým i jménem ostatním, Honegger pak trval na důležitosti individualit skupiny: „*Vyjádril jste to přesně, když jste napsal, že i když tíhneme stejným směrem, každý z nás hledá individualitu v jiném významu.*“
- Collet svými články vytvořil něco zcela nového: značku
- Po Colletovi přebírá štafetu Cocteau → ten bude nyní po dva roky usilovně bojovat za šíření slávy skupiny
- Skupiny, jejímž členem byl Cocteau více, než někteří její opravdoví členové

- Že byl Cocteau členem Les Six více než ostatní členové dokládají i všechna dostupná vyobrazení skupiny
- → celkem existuje 7 fotografií a jedna malba: Cocteau je na šesti z nich = na dvou fotografiích sedí za klavírem, na dalších třech chybí Auric (jehož prázdné místo je vyplněno Cocteauem) a na obraze Jacques-Émile Blanche s názvem *Les Six* chybí Durey místo něj jsou však přítomni Marcelle Meyer, Jean Wiéner (který dokonce supluje Dureye) a Jean Cocteau
- Pouze na jediné fotografii, pořízené na Eiffelově věži, jsou všichni členové Šestky bez Jeana Cocteaua. A všichni vypadají spokojeně.
- Pro Cocteaua byla Les Six důležitá, stejně podstatné však pro něj bylo i propojení své osoby s touto skupinou

Medializace Les Six

- Šestka se zrodila nejen do světa zničeného válkou
- Většina starých hodnot, které neslo *dlouhé 19. století* (1789–1914) byla po r. 1918 znegována a svět se velkým krokem posunul k naší moderní společnosti
- Les Six se tedy zrodila do světa, který byl zbrusu nový a který s sebou přinesl – mimo jiné – i zcela novou věc:
- Reklamu, medializaci a důležitost být vidět a slyšet
- Spolupráce skladatelů a kritiků byla druhé poloviny 19. století běžná a žádaná
- Od počátku 20. století a zejména po skončení Velké války však TANDEM umělec-kritik dostává novou formu
→ jakousi ranou podobu dnešní spolupráce umělec-manažer (agentura)
- Barbara Kelly: „*V meziválečné Francii začali skladatelé a jejich podporovatelé **používat tisk naprosto novými způsoby, které zahrnovaly moderní reklamní metody, jejichž úkolem bylo přesvědčit a šokovat.** Velká část propagace také byla určena k **ospravedlnění estetického programu a k propagaci nových či budoucích děl.** Taktiky kritiků byly **šokující a agresivní, což mimo jiné také ovlivnilo způsob, jakým byla činnost Les Six od svého vzniku chápána.***“ (KELLY, Barbara, L. Music and Ultra-Modernism in France – A fragile consensus, 1913 – 1939. Suffolk: Boydell & Brewer, 2013, ISBN 978-1843838104, s. 93.)
- Jane Fulcher: „*Publicita se pro mladou generaci stávala po první světové válce naprosto zásadní. Namísto pomalu budovaných kariér posvěcených oficiálními cenami žádal moderní koncertní život spíše neustálé vyvolávání pozornosti. Zde se jako naprosto nepostradatelným prokázal Jean Cocteau, který nejen že fungoval jako mluvčí a patron Les Six, ale také jako zásobovatel užitečných kontaktů v tisku a ve společnosti.*“ (Composer as an Intellectual, s. 167.)
- Po zajištění kritiků a článků v *Comoedii* se Cocteau začal se zaměřovat i na eventualitu, jak by on a celá skupina mohli **být milováni vlivnými a bohatými lidmi**

Zima 1920

- V únoru 1920 světová premiéra Milhaudova *Le boeuf sur le toit* a dalších děl skupiny → tedy *první společný koncert Les Six*
- To a Colletovy články spustily poměrně velký počet ohlasů v tisku:

Někdo zmiňoval „*falangu, o které v poslední době často píše pan Collet a která bojuje za hudbu zítřka*“

V *Paris-Midi* se dotkli především triumvirátu Auric-Poulenc-Milhaud (největší *Satieovci*), který teprve včera explodoval v samotném srdci Paříže

Louis Laloy v *Comoedii* píše o „*nesčetných manifestech a chvalořečech, které byly poslední rok věnovány tomuto novému kroužku skladatelů, a také o důležitosti jejich přátel a ochránců Jeana Cocteaua a proroka Erika Satieho.*“

- Pouze v jednom z článků – *Paris-Midi* z 25. února 1920 – je přímo zmíněna *le groupe des Six* s jejíž spojitostí se autor textu ptá, zdali tato skupina založila novou epochu hudby; dále také zmiňuje zavraždění „*debussysmu*“ jak skupinou, tak i Erikem Satiem
- Úspěch *Vola na střeše* byl obrovský → Cocteauovi bylo jasné, že musí kout, dokud je železo po Colletových člancích i po premiéře *Vola* stále žhavý:
- 6. března 1920: zrození nápadu na vydávání vlastního časopisu skupiny → *Le Coq (Kohout)*

Le Coq (parisien)

- První výtisk již v dubnu 1920 (necelý měsíc na přípravu prvního čísla)
- *Překvapivě* vydáván v nakladatelství Cendrarse a Cocteaua – Éditions de la Sirène
- Cocteau: „*Le Coq není manifestem žádné školy, ale zkrátka pamfletem, ve kterém se pouze vyjadřuje šest skladatelů různého vkusu, kteří jsou svázáni přátelstvím.*“
- Pokud časopis nemanifestuje novou estetiku, jedná se o reklamu?
- V *Le Coq* také skupina (Poulenc) poprvé popřel význam Colleta pro Šestku:
„*Co se týká Henriho Colleta, sotva ho známe. Jeho články pro nás byly překvapením a my mu děkujeme za jeho jasnozřivost.*“

→ Ihaní skupiny o svém *náhodném* vzniku mohlo být součástí reklamního tahu

= vždy vypadá lépe spontánní a nečekané seskupení na základě článku neznámého kritika, nežli rok a čtvrt připravovaná akce mezi jednotlivými členy, jejím mluvčím a novinářem

- Jestliže moderní reklamní metody měly šokovat (viz Fulcher), využila obdobnou metodu i skupina v dubnovém vydání *Kohouta*, kde se mj. objevilo heslo „*Arnolde Schönbergu, šest skladatelů Tě zdraví!*“
- → uprostřed antisemitských a protiněmeckých nálad, které v době těsně po válce vrcholily, působilo toto zvolání jako pěst na oko

- Časopis vycházel pouze mezi dubnem a listopadem 1920
- Vydána pouze 4 čísla (namísto deseti plánovaných)
- 3. a 4. číslo již nesou název *Le Coq parisien* → je jasné, že skupina zná svůj jazyk, jak napsal Collet
- V listopadovém čísle: *Dalších šest čísel se objeví kdykoliv, kdy to členové Šestky budou považovat za nutné*
- Vzhledem k tomu, že v listopadu 1920 již byla Šestka ověřenou značkou, nebylo nutné vydávat další čísla

N° 4 NOVEMBRE 1920. 1 franc.

LE COQ

Parisien

Chaque numéro du Coq est un numéro spécial.

Le vrai titre du Coq Parisien : "LE COQ DU VILLAGE"

Le Coq est l'organe des joueurs de boules.

Le Coq est une feuille d'intérêt local.

Le Coq refuse tous les duels.

Le Coq ne sait comment remercier de l'accueil chaleureux qui lui est fait dans les milieux artistes.

ATTENTION :
Le Coq a chanté trois fois, nous allons renier nos maîtres.

Nous artisans auteurs de la réapparition régulière du Coq Parisien à partir d'octobre. Le fait de reparer en novembre sous d'autres noms nos promesses. Les six prochains numéros paraîtront chaque fois

LE COQ PARISIEN NE PEUT ÊTRE VENDU SANS MODE D'EMPLOI

Germaine Tailleferre jako reklamní tah?

- Proč byla Tailleferre skupinou Šestky?
- Role ženy jako skladatelky byla v té době poměrně tabuizovaná a mnohými mužskými skladateli zavržená
- Velká válka nicméně donutila společnost, aby akceptovala ženy na mužských pozicích → řada hnutí spojené s ženskou emancipací = docílení např. volebního práva pro ženy (v ČSR od února 1920!)
- Po r. 1918 se zrodil nový svět pro mladou generaci, ale také pro všechny evropské a americké ženy
- Tailleferre nebojovala (jako zbytek jejích kolegů) proti starší generaci, ale za uznání své role hudební skladatelky
- Mladá a single žena, téměř třicátnice, byla na počátku 20. let jasnou hrozbou, která symbolizovala „*ženskou identitu nezávislou na tradičním rodinném životě*“ (Jane Fulcher)
- Tailleferre se jako členka Les Six stala pro své osamostatnění pro mnoho žen vzorem
- nebyla pouze mladou, nezávislou a pracující *singl* ženou, ale také umělkyní, která tvrdila, že se její talent i znalosti dokáží vyrovnat jejím pěti mužským kolegům
- Přítomnost Tailleferre v Les Six skupině přinesl obrovské množství ženských fanoušků, které by – skupina tvořena pouze muži – nechala spíše chladné

A kdo je Jean Wièner?

- Jean Wièner (1896–1982) pro Les Six velmi důležitou osobou
- S Wiènerem jsme se již setkali: „*Jako taková tedy nebyla Šestka nikdy založena, ale ani nikdy zrušena, ačkoliv její členové šli každý svou cestou po roce 1924 (když Jean Wièner, klavírista baru ‚Vůl na střeše‘ přerušil koncerty, které pořádal).*“ (Richard D. E. Burton)
- Díky Wiènerovi se uskutečnilo několik důležitých koncertů skupiny, kterou neúnavně propagoval
- Wièner pořádal tzv. *Concert salades* – jakési *salátové* koncerty, kde zněla kromě děl Šestky i soudobá hudba z celého světa (USA, Německo, Československo, Rakousko, Sovětský svaz ad.)
- Všichni členové Les Six byli jeho blízkými přáteli
- Milhaud se o Wiènerovi vyjádřil jako o uměleckém mecenáši Šestky
- Zatímco Cocteau měl na starosti reklamu a opatrování financí, Wièner „vytvořil kontext a s ním tedy i způsob kulturní konstrukce, která byla součástí pokrokového uspořádání kultury, na které již bylo nové a vybrané publikum připraveno.“ (Jane Fulcher, *Composer as an Intellectual*, s. 161.)
- A dle Burtona to byl mj. také konec Wiènerových koncertů r. 1924, který způsobil definitivní konec Šestky

Lavina, fenomén: *Les Six*

- Bezprecedentní využití médií, tisku, reklam, kritiků a bohatých mecenášů vyneslo skupinu záhy po svém vzniku do výšin uměleckého a společenského světa
- Poulenc v polovině 50s: „*Les Six* byl noblesní název a mladí členové skupiny toužící po slávě ho akceptovali se vším všudy.“
- Nikdo neunikl fenoménu *Les Six*, který začal ztělesňovat nového a mladého ducha Francie:
- V Belgii byli díky kritikům Paulu Landormym a Paulu Collaerovi srdečně vítáni
- Londýnské nakladatelství Chester vydávalo ve velkém díla skupiny (zejména Poulencova, ačkoliv mu bylo pouhých 21)
- Magazín *Fanfare* prosí všechny členy P6, aby se stali jeho dopisovateli
- *Kohout a Harlekýn* již překládán do angličtiny
- V USA časopis *Vanity Fair* touží po článkách Paula Moranda, Ezry Pounda a Jeana Cocteaua věnovaných Šestce
- *Les Six* přitahuje pozornost Moskvy, kde se konají koncert děl jejích členů
- Tehdejší hudební velikáni typu Bartóka, Stravinského či Schönberga jeví o *Les Six* vážný zájem (Bartókův oběd se Satiem)
- Jestliže se v průběhu 10s používal termín *cubisme* pro označení všeho moderního, o 10 let později se stal podobným termínem i *Les Six*
- *Les Six* oblibou používáno tiskem, když se hledalo správné vyjádření pro cokoliv, co by mělo spojitost se syrovou soudobou hudbou či čímkoliv, co by odkazovalo k rozvracování stanoveného řádu

Les Six na vrcholu slávy

- Darius Milhaud nejznámějším členem skupiny (i díky jeho neúnavnému psaní do novin)
- Milhaudova sláva byla tak velká, že se bar Gaya (kde Wiéner pořádal zmíněné koncerty a kde se scházela smetánka z celé Paříže) záhy po vzniku Šestky přejmenoval na bar *Le boeuf sur le toit!*
(v Milhaudově baletu je pojmenování *Vůl na střeše* opravdu použito pro bar)
- Wiénerovy a další koncerty brzy přilákaly davy snobů a boháčů, kteří se rozhodli okázale sponzorovat činnost skupiny:
 - 1) Hrabě Étienne de Beaumont vyhlášený pořadatel okázalých a mondénních večírků, který si mj. u Satieho objednal balet *Mercure* a u Milhauda *Salade*
 - 2) Lesbická kněžna de Polignac a její homosexuální manžel, princ Edmond de Polignac (oba blízcí přátelé Poulenca, který jim často svá díla dedikoval)
- Během tří let se ze soukromých koncertů Nových mladých v zaplivaném Lejeunově ateliéru staly ostře sledované vrcholy společenských událostí
- Z koncertů se staly galavečery slibující přítomnost nejvybranější společnosti → v únoru 1921 např. na koncert *Les Six* v divadle Comédie des Champs-Élysées perský šáh Ahmada Šáh Qajar
- Šáh si připlatitl, aby mohl sedět v lóži, ze které sice nic neviděl, ale za to byl viděn celým sálem

Původ členů Les Six jako odraz snobismu skupiny?

- Buržoazní původ členů skupiny byl blíže vysoké společnosti nežli *obyčejným* lidem:
- Milhaud ze staré a zámožné židovské rodiny z Aix-en-Provence
- Poulenc ze zámožné rodiny farmaceutických magnátů (firma Rhône-Poulenc až do r. 1999, nyní součástí většího celku)
 - díky dědictví si Poulenc např. mohl r. 1929 (kdy vypukla krize!!) pořídit luxusní zámek v Noizay
- Ale světáckost se promítala i do děl skupiny → Milhaudův balet *Le train bleu* (1924)
 - = *Modrý vlak* byl luxusním nočním vlakem jezdícím z Calais do Nice → využíván především zámožnými cestujícími na cestě k moři
- Milhaudův balet nemá příběh, zobrazuje pouze sportovní činnosti vysoké společnosti, přičemž kostýmy vyráběla samotná Coco Chanel
- Cocteau a Satie se do vysokých kruhů *vyšvihli* již r. 1917 po premiéře *Parade*

Paradox Šestky

- Badatelé si všímají obrovských paradoxů provázející zmíněnou okázalost
- **Armengaud:** „*Existenciální schizofrenie, ve které na jedné straně figurovaly okázalé salony šlechticů, na straně druhé zde ale existovala drsná realita proletariátu chudého arcueilského předměstí, ve kterém měl Satie svůj nuzný kamrlík.*“ (Erik Satie, s. 517.)
- **Alex Ross a pařížský rozpor:** „*Na jedné straně byly nadšeně přijímány módní výstřelky, jakými byly tančírny, americký jazz, sport i kultura volného času (například Milhaudův Le train bleu), hluk strojů, nejnovější technologie rozhlasů a gramofonů a všemožné odnože uměleckých -ismů. Pod tímto supermoderním povrchem se však umělecký život stále opíral o konstrukci z minulého století; skladatelé i nadále vstupovali do společenského povědomí v pařížských salonech, jež přežily pád evropské aristokracie [...]. Přední pařížští mecenáši a mecenášky jako brabě de Beaumont, vikomt a vikomtesa de Noailles, vévodkyně de Clermont-Tonnère, v Americe narozená kněžna de Polignac usilovali či přímo dychtili po tom, aby mohli každou sezonu oslnit něčím novým.*“ (Zbývá jen hluk, s. 100.)
- Byla-li tedy hudba Šestky hrána především na galavečerech pořádaných nejvyšší francouzskou společností, kde ji mohl slyšet obyčejný smrtelník?
- Ross: všechny zmíněné extravagance se odehrávaly daleko od *skutečného života*
- **Ačkoliv úkol Les Six byl komponovat hudbu každodennosti, obyčejní lidé neměli příležitost ji téměř zaslechnout**
- Všechny aspekty byly jednou z možných příčin, proč se Louis Durey – přesvědčený komunista – odmítl r.1921 zúčastnit práce na *Svatebčanech na Eiffelce*, jediném kolektivním díle skupiny
- Durey ještě týž rok Šestku opustil a ihned poté vstoupil do francouzské komunistické strany
- Šestka a její okolí vlastně ztělesňovalo vše, proti čemu chtěl Durey bojovat

Cocteauovo Pyrrhovo vítězství

- Cocteau byl neocenitelným spojencem a propagátorem Šestky
- Díky Cocteauovi máme dodnes Les Six v představě jako bezstarostnou a veselou skupinu šesti přátel, jejichž díla se hrála v bouřlivých 20. letech a kteří záhy vyšplhali na vrchol společenského žebříčku

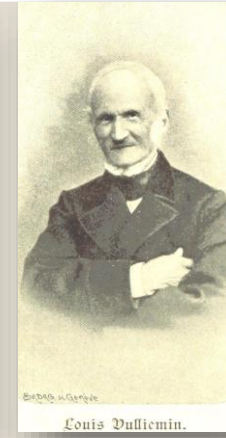
ALE

- Fakt, že Cocteau ale hudbě nerozuměl, ale notně o ni hovořil ústy celé Šestky způsobilo pomotání skutečných pohnutek komponistů → Cocteau věřil, že svou nevědomost schová za mimořádnou slovní obratnost
- Častokrát však svou nevědomostí a vyhraněnými názory bez servítků skupině uškodil
- Proč?

Les Six real life

- Skupina a její členové se záhy po svém vzniku objevili uprostřed intelektuálních bojů a velmi rychle do nich byli vtaženi
- Jane Fulcher: „*Šestka měla daleko k lehkovážné, ikonoklastické či nacionalistické mládeži, která sdílela Cocteauovy názory, protože již tehdy se od nich požadovalo, že se budou zabývat hlavními intelektuálními problémy jejich doby.*“
(Composer as Intellectual, s. 172.)
- Záhy po vzniku P6 byli konfrontováni s problémem „universalismus vs. partikularismus“ (Fauré+Ravel vs. Saint-Saëns+d'Indy) a jeho řešením z hlediska stylistických a textových možností
- Společně s tím však skupina musela čelit i nenávistným novinovým útokům jak skladatelů, tak i kritiků
- Úkol Šestky byl tedy přesvědčit veřejnost a publikum, že kromě kolektivních děl, jako *Album des Six* nebo pozdější *Svatebčané na Eiffelovce* mají i opusty klasické
- Díla, která nejsou pouze humorné a triviální skladbičky, ale že se všichni členové P6 dokáží účastnit odborné diskuze ohledně soudobého hudebního dění

Úhlavní nepřátelé Les Six

- Ze skladatelů Vincent d'Indy a Camille Saint-Saëns (ačkoliv ideologicky z nich skupina vycházela)
- Z kritiků Léon Vallas, Louis Vuillemin a Émile Vuillermoz
- Zajímavé je, že Vuillermoz byl r. 1910 hlavním kritikem, který po boku Ravela utekl před d'Indym do SMI, kterou pomohl založit → má přece pochopení pro soudobou hudbu, ne?

Byly to útoky Satieho a **Cocteaua** (skrze Šestku) na debussymus, Debussyho a Ravela, které ho donutily postavit se proti skupině

- Zmínění kritici a skladatelé se však zcela logicky tázali:
- 1) *Proč by tak mladí skladatelé, kteří se ještě zatím hudebně neprokázali, měli být tak draví v kritice vůči ostatním, zejména starším autorům?*
- 2) *Proč mají být tito dvacetiletí autoři tak slavní, když zatím nic mimořádného nedokázali?*
- Les Six a její členové byli v očích odborné veřejnosti pouhými hvězdičkami podobným dnešním celebritkám z reality show

d'Indy v *Comoedii*

- V plátku, kde se Šestka zrodila, probíhalo na toto seskupení velké množství útoků zejména od Vincenta d'Indyho
- Ten, odkazující především k polytonalitě:
- „*Tito mladí hudebníci šikanují krásnou podstatu hudby a tím tak rodí pouze monstra*“

Zdrcující Vuillermoz a Vuillemin

- Wiénerovy „concert salades“ v baru *Le boeuf sur le toit* často na hledáčku nepřátel skupiny
- Vuillermoz: „*Tyto koncerty by měly nést název Koncerty Jeana Cocteaua*“ → je to především JC, kdo je nejvíce vidět a slyšet, ne *jeho* skladatelé
- Vuillemin tyto akce pojmenoval jako *concert métèques*, tedy cosi jako *cizácké koncerty*
→ díla prezentovaná na těchto koncertech (i díla Stravinského a P6) pro Vuillemina reprezentovala hudbu *špatného mezinárodního vkusu*, kdy přirovnával tyto akce a díla na nich hraná k velezradě
- Vuillemin si servítky nebral: „*Wiénerovy koncerty zvracejí míšence a jejich klavírní, vokální nebo symfonické komunisty. Úspěšní jsou především mezi kosmopolity.*“
- Kosmopolita = Žid → Wiéner + Milhaud + Schönberg (ten navíc i Rakušan) = Vuillemin vychází z velmi silného francouzského antisemitismu
- Vuillemin: „*Wiénerovy koncerty jsou fyzicky nemocné a nosí německý styl brýlí. Kým je ovládána tato machiavelistická a jedovatá propaganda?*“
- Myslí Vuillemin *machiavelistickou propagandou* onu silnou mediální masáž Les Six?

Zdrcující Vuillermoz

- Nepřátelé Šestky hledali jakýkoliv způsob, jak na skupinu zaútočit nebo se přiživit na její destrukci
- V červnu 1921, kdy Les Six již zpívala svou labutí píseň využil Vuillermoz úspěchu Honeggerova oratoria *Král David*
- Kromě kritiky členů šestky cílí Vuillermozův útok i na extrémní medializaci skupiny:
- *„Díla Satieho a Poulenca nejsou ničím jiným než žerty, které cpou zruční reklamní agenti zaostalému pařížskému publiku. Je obrovská chyba považovat skladatele jakými jsou Wiéner, Poulenc, Tailleferre nebo Auric za účastníky nějakého opravdového hudebního hnutí. Šestka je nesourodé a pestrobarevné stádo studentů hudby, které je pronásledováno ovčáckým psem Cocteauem.“*
- Povšimněme si, že autor textu vynechal z kritiky pouze Honeggera
- Satieho reakce na Vuillermoze: *„Díla ŠESTKY (kromě těch od Honeggera) budou upálena zaživa katem Vuillermozem – strašným to mužem; ten dá na černou listinu všechny, kteří budou hrát, zpívat nebo tancovat ,hudbu‘ ŠESTKY (kromě té od Honeggera).“*

Léon Vallas a „vznik jiné skupiny“

- Léon Vallas satirizoval Colleta a jeho lednové články v *Comoedii*
 - jako protipól Les Six se Vallas totiž pokoušel prosadit mladého skladatele Georgese Migota (1891–1976)
- „Záměrné“ paralely mezi články:
 - 1) Vallas u Migota, stejně jako Collet u Šestky v porovnání s Hrstkou, vyzdvihoval důkladné hudební vzdělání
 - 2) Velebí Migotův sklon hledat francouzské modely a francouzské mistry → dle Vallase to je inteligentní a správný nacionalismus, zatímco inspiraci jazzem u Šestky shledává jako cizactví
 - Zajímavé je, že Šestka jako taková se (i dle *Kohouta a Harlekýna*) hledala inspiraci u *francouzských mistrů*
- Vallas ale pokračuje:
 - 3) Migota označil jako *Le Groupe du Un*, neboli jako *Skupinu Jednoho*
- Vallas: Migot by měl být svým vlastním Cocteauem, který by propagoval sám sebe

Slabina Šestky

- Kritici zjistili, že spíše než útočit na hudbu skupiny je, bolestnější atakovat její životaschopnost a vyzdvihovat rozdílnost jejích členů
- Jean Bernier: „*Skupina Šesti pana Colleta je hudebně omezená na Svaz Dvou – Aurica a Poulenca, kteří jsou kojeni evangelií Cocteaua a pana Colleta. Na druhou stranu Honegger, Durey, Milhaud a Tailleferre svými díly dokazují, že poslouchají, zajímají se a hovoří skrze ně.*“
- Kritik Henry Prunières toleruje díla Les Six, ačkoliv vyzdvihuje pouze díla Honeggera a Milhauda, přičemž kolektivní díla skupiny jsou zbytečná a pobuřující

Collet tvůrce i bořitel Šestky

- Poslední hřebík do rakve zatloukl paradoxně sám Henri Collet necelé 2 roky po své první stati o skupině
- Ovšem v době, kdy Šestka již neexistovala
- **Článek z 9. ledna 1922:** „*Doufám, že mi budete věřit, když tvrdím, že jsem si jako vůbec první povšiml temperamentu tohoto mladého skladatele, stejně tak i nadějí, které do něj mohou být vloženy. A tak souhlasím i s mými kolegy a žádám je o odpuštění a zároveň se ptám: „Přiznávám, že jsem byl podveden hodnotou Šestky, kteří jsou dnes pouze Pětkou, a pokud jejich díla, která jsem citoval a analyzoval, nejsou ‚Ta Díla‘, mohu pak litovat toho, že jsem původně upozorňoval na sympatické snahy skupiny, která svým úzkým spojením vytvořila triumf tak pyšné osobnosti? Budeme si vyčítat soumrak Šestky, který však předchází zářnému úsvitu Honeggera?“*“
- Po téměř dvou letech se kruh uzavřel a Collet oznamuje konec skupiny společně s oslnivou kariérou jediného jejího člena – Honeggera
- Chatrnost vztahu s médii + křehké spojenectví s novináři = ten stejný člověk, který Šestku vytvořil, ji také pohřbil
- Měsíc po Colletově článku se k názorům Vuillermoze a Colleta připojil i samotný Satie, který v tisku píše:
„*Honeggerovi bylo dáno obrovské množství talentu; a mohl by ho mít ještě víc – samozřejmě – pokud by opustil ŠESTKU, jejíž je jediným a vzácným klenotem.*“

Důvody zániku?

- Skupina nestála na pevných základech a opravdu každý její jeden člen byl příliš odlišný od toho druhého
- Reklama a média udělala z Les Six hvězdu a z jejích členů celebrity
- Stejně jako u dnešních *celebrit* a *hvězdiček* však u Šestky chybělo všeobecné a zasloužené uznání, viditelné úspěchy a dlouhodobě vybudovaná kariéra, která byla v této profesi nutná
- Byla tedy Les Six pouze klasickou *rychloučkou*, která měla akorát velké jméno?

Co zbylo z Šestky?

- Ačkoliv skupina existovala nějaký rok a půl, je obdivuhodné, jaké slávy za svůj krátký život dosáhla
- A to především díky Cocteauově propagaci a bezprecedentnímu užití reklamy a médií
- Armengaud: „*Vznik a fungování skupiny Šesti bylo pouhou anomálií, která byla výsledkem enormní medializace organizované Jeanem Cocteauem, jež ve skutečnosti zakrývala umělost tohoto sdružení šesti skladatelů, kteří neměli příliš společného.*“ (Erik Satie, s. 626.)
- Jane Fulcher: „*Byla to Cocteauova myšlenka, která hájila Satieho a hudbu všedního dne, ale která také zejména přišla s reklamou pro prozatím neexistující skupinu. Ta totiž potřebovala další propagaci, aby mohla v zákulisí představit doposud relativně skromnou skladatelskou činnost v souvislosti s koncerty v Bruselu a Paříži. Henri Collet pouze zajistil vytvoření potřebné obchodní známky.*“ (Music and Ultra-Modernism in France, s. 76.)
- Edgar Varèse: „*Les Six je pouze výmysl vytvořený mediálním humbukem a reklamou.*“
- Dalo by se konstatovat, že Collet a Cocteau vytvořili v souvislosti s Les Six první *brand*, jakousi ochrannou známku, obchodní značku → podobným způsobem dnes pracují manažeři a agenti při propagaci svých klientů
- Nálepka Les Six neopustila žádného z členů, ačkoliv největších úspěchů dosáhli dávno po rozpadu skupiny
- A všichni členové P6 profitovali ze svého členství tak úspěšným způsobem, který se v dějinách hudby podařilo málokomu zopakovat
- Naopak skladatelé, kteří se do P6 nedostali či s ní odmítli být spojeni – Durey, Roland-Manuel, Migot – upadli do zapomnění
- Šestka tedy byl primárně umělý produkt masivních reklam a mohutné medializace moderních rozměrů, které skupině zajistily slávu a zachovaly její *fantastickou* podobu

Důležitá jména a klíčová slova

- Deník *Comoedia*
- Henri Collet
- Mocná hrstka
- *Livre de Rimsky*
- *Album des Six*
- Tři Colletovy články o Les Six
- dlouhé 19. století
- *Vůl na střeše/Le boeuf sur le toit*
- *Le Coq (parisien)*
- Jean Wiéner
- Étienne de Beaumont
- Edmond de Polignac
- Modrý vlak
- Léon Vallas
- Émile Vuillermoz
- Louis Vuillemin
- *Concert salades*
- *Concert métèques*
- Honegger proti zbytku P6
- Georges Migot
- *Le Groupe de Un*
- Collet a článek z 9. ledna 1922